

Warszawa, 4 lutego 2003 r.

Opinia prawna

w sprawie skargi konstytucyjnej Młodzieżowej Spółdzielni Mieszkaniowej w Łodzi, skierowanej do Trybunału Konstytucyjnego (wspólna sygn. akt: SK.26/02)

Stosownie do zlecenia z dnia 16 stycznia 2003 r. uprzejmie przedstawiam następującą opinię w sprawie skargi konstytucyjnej Młodzieżowej Spółdzielni Mieszkaniowej w Łodzi z dnia 12 listopada 2002 r., zawierającej wniosek o stwierdzenie niezgodności z Konstytucją art. 393 § 1 pkt 2 i 3, art. 393³ § 1 pkt 3 i art. 393⁷ § 2 Kodeksu postępowania cywilnego. Zdaniem Skarżącej, art. 393 § 1 pkt 2 i 3 oraz art. 393³ § 1 pkt 3 Kpc w zakresie, w jakim stanowią podstawę wyróżnienia warunków istotnych kasacji są niezgodne z art. 2, art. 7, art. 32 ust. 1, art. 45 ust. 1, art. 176 ust. 2 i art. 178 ust. 1 Konstytucji. Natomiast przepis art. art. 393⁷ § 2 Kpc jest niezgodny z wymienionymi postanowieniami ustawy zasadniczej z tego powodu, że stanowi upoważnienie do odrzucenia kasacji bez wezwania do usunięcia braków kasacji.

Skarżąca nadto zarzuca zaskarżonym przepisom naruszenie postanowień Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności (art. 6 ust. 1).

Zdaniem Skarżącej, odrzucenie kasacji na podstawie art. 393⁷ § 2 Kpc bez wezwania do usunięcia jej braków narusza zasadę sprawiedliwego procesu, wyrażoną w art. 45 ust. 1 Konstytucji. W ten sposób – wywodzi Skarżąca – przepis art. 393⁷ § 2 Kpc odbiera stronie wnoszącej kasację prawo do kontroli instancyjnej decyzji sądu o odrzuceniu kasacji, przewidziane w art. 393¹⁸ Kpc.

Według Skarżącej, zakwestionowane przepisy Kpc ustanawiają bardzo rygorystyczne warunki dopuszczalności kasacji. W konsekwencji prowadzi to do naruszenia równości stron procesu, a zatem do naruszenia zasady równości w prawie, wyrażonej w art. 32 ust. 1 Konstytucji.

*

* * *

1. Zarzut niekonstytucyjności art. 393 § 1 pkt 2 i 3 Kpc jest całkowicie bezzasadny. Podnosząc ten zarzut Skarżąca nie uwzględnia okoliczności, że kasacja jest **szczególnym** środkiem odwoławczym, wnoszonym przez strony w stosunku do orzeczeń nieprawomocnych. Posiada ona cechy quasi **nadzwyczajnego** środka zaskarżenia, które

to cechy przejawiają się między innymi w licznych ograniczeniach przedmiotowych (art. 392¹ Kpc) oraz w ustawowych przesłankach odmowy przyjęcia kasacji do rozpoznania (art. 393 § 1 Kpc). **Ograniczenia dopuszczalności kasacji wynikające z zaskarżonych przepisów nie są tożsame z ograniczeniem prawa do sądu, obejmującego prawo do sprawiedliwego wyroku sądowego, a więc nie naruszają postanowienia art. 45 ust. 1 Konstytucji.** Przepisy art. 393 § 1 służą wykonywaniu przez Sąd Najwyższy selekcji wniesionych kasacji. Celem tej selekcji jest ograniczenie dostępności do fazy postępowania przez Sądem Najwyższym, polegającej na **merytorycznym** rozpoznaniu kasacji. Należy bowiem mieć na względzie, że podstawową funkcją kasacji jest kontrola stosowania prawa przez sądy, wykonywana przez Sąd Najwyższy przede wszystkim w interesie publicznym. Kasacja zaś jako środek odwoławczy, przysługujący stronie procesowej w toku instancji od orzeczeń wydanych przez sąd II instancji, spełnia tu rolę raczej drugoplanową.

Głównym celem postępowania kasacyjnego i orzecznictwa SN w tym zakresie jest zapewnienie jednolitości orzecznictwa sądów niższych instancji. Dlatego ustawodawca w art. 393 § 1 pkt 2 Kpc przyznał Sądowi Najwyższemu uprawnienie do ewentualnej odmowy przyjęcia kasacji do rozpoznania, jeżeli nie istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych: 1) budzących poważne wątpliwości lub 2) wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów. Odmowę można uzasadnić również tym, że w sprawie nie występuje istotne zagadnienie prawne (§ 1 pkt 1). Sąd Najwyższy może także odmówić przyjęcia kasacji (do rozpoznania) oczywiście bezzasadnej (§ 1 pkt 3). Oczywista bezzasadność występuje wtedy, gdy już na pierwszy rzut oka jest widoczne, że w zaskarżonym orzeczeniu nie występują uchybienia, o których mowa w kasacji, bądź też występują, ale nie mogły one mieć żadnego wpływu na zaskarżone rozstrzygnięcie.

Zarzut niezgodności art. 393 § 1 pkt 2 i 3 Kpc z art. 45 ust. 1 Konstytucji należałoby zatem oddalić. Całkowicie bezzasadny jest również zarzut naruszenia art. 32 ust. 1 ustawy zasadniczej. Zaskarżone przepisy art. 393 § 1 Kpc nie wyróżniają żadnej grupy podmiotów, którym można odmówić przyjęcia kasacji do rozpoznania. Ograniczenia wynikające z treści kwestionowanych przepisów mają charakter wyłącznie przedmiotowy. **Ustanowiona w art. 393 Kpc instytucja „przedsądu” ma na celu eliminację kasacji, w których nie występują okoliczności uzasadniające wydanie wyroku w sprawie przez Sąd Najwyższy. Charakter strony procesu (powód czy pozwany w sprawie) nie ma żadnego wpływu na ewentualną decyzję odmowną tego organu.**

2. Ocenę konstytucyjności art. 393³ § 1 pkt 3 Kpc przedstawiłem w opinii z dnia 7 października 2002 r. (sygn. akt SK.31/02). Podtrzymuję pogląd, że przepis ten narusza zasadę przyzwoitej legislacji. Artykuł 393³ § 1 pkt 3 Kpc powinien wyraźnie odwoływać się do art. 393 bądź – co byłoby rozwiązaniem jeszcze lepszym – samodzielnie określić „okoliczności uzasadniające rozpoznanie kasacji”.

3. Zarzut niezgodności z Konstytucją art. 393⁷ § 2 Kpc jest bezzasadny z następujących względów:

- 1) zgodnie z art. 393² § 1 i 2 Kpc, kasacja powinna być sporządzona przez pełnomocnika będącego adwokatem lub radcą prawnym albo sędzią, prokuratorem, notariuszem, profesorem lub doktorem habilitowanym nauk prawnych. Należy przyjąć, że podmiotowe wymagania kwalifikacyjne, o których mowa, mają stanowić gwarancję sporządzenia kasacji w sposób odpowiadający przepisom Kodeksu postępowania cywilnego, a w szczególności wymaganiom art. 393 § 1 Kpc;
- 2) kasację wnosi się do sądu, który wydał zaskarżony wyrok lub postanowienie (art. 393⁴ § 1 Kpc). Jest to sąd II instancji, uprawniony i zobowiązany zarazem do odrzucenia na posiedzeniu niejawnym kasacji:
 - a) wniesionej po upływie terminu,
 - b) niedopuszczalnej z innych przyczyn,
 - c) której braków strona nie uzupełniła w wyznaczonym terminie (art. 393⁵ Kpc).

Sąd II instancji nie zwraca kasacji do uzupełnienia braków w przypadku, gdy jest ona „niedopuszczalna”. **Pod pojęciem „kasacji niedopuszczalnej z innych przyczyn” należy rozumieć m. innymi kasację, której treść uchybia wymaganiom lub nie spełnia dyspozycji, określonych w stosownych przepisach Kpc;**

- 3) przepis art. 393⁷ § 2 Kpc stanowi logiczną konsekwencję kompetencji sądu II instancji, przewidzianej w art. 393⁵. W postępowaniu przygotowawczym przed Sądem Najwyższym, wykonywane są czynności kontrolne w stosunku do czynności sądu, do którego wniesiona została kasacja. W razie stwierdzenia, że kasacja podlegała odrzuceniu przez sąd II instancji z powodu upływu terminu do jej wniesienia lub jako niedopuszczalna z innych przyczyn, Sąd

Najwyższy ją odrzuci. **Sąd Najwyższy może odrzucić kasację także wtedy, gdy strona wezwana przez sąd II instancji do uzupełnienia braków nie uczyniła tego w wyznaczonym terminie. W tym przypadku bezpodstawny byłby więc zarzut niewezwania strony po raz drugi do usunięcia braków dostrzeżonych wcześniej przez sąd II instancji;**

- 4) stosownie do art. 393⁷ § 2 Kpc, Sąd Najwyższy zwróci sądowi II instancji kasację wtedy, gdy dostrzeże braki, które mogą być usunięte (a więc nie dotyczące treści kasacji), a do których usunięcia strona nie została wezwana przez sąd II instancji. **Wbrew zatem twierdzeniu Skarżącej, postępowanie przed Sądem Najwyższym, mające na celu zbadanie dopuszczalności kasacji, jak i wcześniejsze postępowanie przygotowawcze przed sądem II instancji, obejmuje czynności polegające m. innymi na wezwaniu strony do uzupełnienia braków wniesionej kasacji;**
- 5) zaskarżony 393⁷ § 2 Kpc, upoważniający Sąd Najwyższy do odrzucenia kasacji, gdy ulegała ona odrzuceniu przez sąd II instancji, nie narusza więc art. 45 ust. 1 ani innych wskazanych w skardze postanowień Konstytucji, ponieważ nie ogranicza on prawa do sądu. Bezsensowny jest zarzut pod adresem tego przepisu, że nie przewiduje on wezwania do usunięcia braków kasacji w przypadku, gdy jest ona niedopuszczalna. Należy przyjąć, że kasacja nie może być uznana za niedopuszczalną również wtedy, gdy nie spełnia wymagań określonych w art. 393³ § 1 Kpc. Skarga kasacyjna uchybiająca któremukolwiek z tych wymagań podlega odrzuceniu bez uprzedniego wzywania do usunięcia braków.

Reasumując należy uznać zarzut niezgodności zaskarżonych przepisów z art. 32 ust. 1 i art. 45 ust. 1 Konstytucji za całkowicie chybiony. W związku z tym bezpodstawny jest także zarzut naruszenia postanowień art. 7, art. 176 ust. 2 i art. 178 ust. 1 ustawy zasadniczej. Przepisy te nie mogą stanowić samodzielnych wzorców kontroli norm w postępowaniu zainicjowanym skargą konstytucyjną (zob. wyrok TK z dnia 6 lutego 2002 r. SK.11/01 – Wybór tez i sentencji orzeczeń TK, I półrocze 2002 r., s. 12).

Sporządził: Witold Pawełko